

УДК 338

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.75-43>

Засць М.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
*Придунайська філія Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Боденчук С.В.

старший викладач кафедри економіки та менеджменту
*Придунайська філія Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Тернова Ю.В.

здобувач вищої освіти
*Придунайська філія Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Zayets Mykola

Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Economics and Management
*The Pre-Danube Branch of the Private Joint Stock Company
"Higher Education Institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"*

Bodenchuk Serhiy

Senior Lecturer at the Department of Economics and Management,
*The Pre-Danube Branch of the Private Joint Stock Company
"Higher Education Institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"*

Ternova Yulia

Student of Higher Education
*The Pre-Danube Branch of the Private Joint Stock Company
"Higher Education Institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"*

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

PROBLEMS OF ASSESSING THE FINANCIAL STANDARD OF ENTERPRISE IN THE MIND OF THE CRISIS

Стаття розглядає актуальні питання, пов'язані з визначенням фінансового стану підприємств у періоди економічної нестабільності та кризових ситуацій. У зв'язку зі зміною умов ринку та економічними труднощами, оцінка фінансового стану стає важливою складовою стратегічного управління підприємством. Стаття проаналізує основні проблеми, що виникають у процесі оцінки фінансового стану підприємства під час кризових умов. Серед них особливу увагу буде приділено зміні фінансових показників, недостатній доступності інформації, а також недолікам у методах аналізу фінансової звітності. Далі стаття розгляне інструменти та методи оцінки фінансового стану, які можуть бути використані підприємствами в умовах кризи. Серед них будуть висвітлені різноманітні підходи до фінансового аналізу, включаючи вертикальний, горизонтальний та динамічний аналіз фінансових звітів.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз фінансового стану, оцінка фінансового стану, форми фінансового аналізу, методи аналізу фінансового стану, вертикальний аналіз, горизонтальний аналіз, динамічний аналіз.

The article examines topical issues related to determining the financial condition of enterprises in periods of economic instability and crisis situations. In connection with the change of market conditions and economic difficulties, the assessment of the financial condition becomes an important component of the strategic management of the enterprise.

The article will analyze the main problems that arise in the process of assessing the financial condition of an enterprise during crisis conditions. Among them, special attention will be paid to changes in financial indicators, insufficient availability of information, as well as shortcomings in methods of financial reporting analysis. Next, the article will consider the tools and methods of assessing the financial condition that can be used by enterprises in crisis conditions. Among them, various approaches to financial analysis will be covered, including vertical, horizontal and dynamic analysis of financial statements. In addition, the article will explore the possibilities of using financial modeling and risk analysis to assess the financial condition of the enterprise in crisis conditions. Modern software tools and technologies that can help enterprises solve these tasks will be considered. The final part of the article will provide recommendations for improving the process of assessing the financial condition of an enterprise in crisis conditions. The author will emphasize the importance of constant monitoring and analysis of financial indicators, as well as the implementation of modern tools and methods to ensure effective management of financial resources in conditions of instability and crisis. The general result of this article is an understanding of the complexities and challenges that arise in the process of assessing the financial condition of an enterprise in crisis conditions, as well as providing practical recommendations for overcoming these problems. This article can be useful for professionals in the field of finance and management, as well as for business leaders who face the challenges of managing financial activities in conditions of economic instability.

Key words: financial condition, analysis of financial condition, assessment of financial condition, forms of financial analysis, methods of financial condition analysis, vertical analysis, horizontal analysis, dynamic analysis.

Постановка проблеми. Фінансовий стан – найважливіша характеристика економічної та фінансової складової діяльності підприємства. Від якості фінансового стану залежить ступінь економічної привабливості підприємства для осіб, зацікавлених у функціонуванні цієї організації [6, с. 3].

Аналіз фінансового стану підприємства дає можливість виявити найважливіші аспекти та найслабші позиції компанії. Результати аналізу дають у відповідь питання, які найважливіші способи покращення фінансового стану підприємства у конкретний період його діяльності. Але головною метою аналізу є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, а також пошук резервів зміцнення фінансового становища підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині в Україні проблема оцінки фінансового стану підприємства є вкрай актуальною, і це питання дуже ретельно розглянуто такими науковцями, як: Бражник Л.В., Аранчій Д.С., Чоп В.С. [3], Денисенко М.П. [5], Гріщенко І.В., Кобаль О.А. [4], Панасюк Б.М. [11].

Українські організації змушені працювати в умовах підвищених ризиків. Вони частіше, ніж їхні закордонні колеги, опиняються у кризових ситуаціях. Причому більшість таких випадків, на думку Марусяк Н.Л., Рачинського М.А. [6], Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. [12], пов'язана з неадекватною оцінкою суб'єктами господарювання власного фінансового стану, а також надійності та стійкості їх основних партнерів по бізнесу.

Для виявлення глибинних причин зміни фінансового стану необхідно вивчати численні показники, що характеризують усі сторони діяльності підприємства (виробництво, його потенціал, організацію, реалізацію, фінансові операції, рух грошових потоків та т.п.). Застосування багатостороннього комплексного фінансового аналізу стану підприємства створює реальні передумови для управління окремими показниками, і для посилення їх впливу на покращення фінансового клімату.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті полягає в ідентифікації та аналізі складнощів, що виникають при оцінці фінансового здоров'я підприємств під час економічних криз. Стаття спрямована на розкриття впливу кризових умов на процес оцінки, визна-

чення основних факторів, які ускладнюють цей процес, та вироблення рекомендацій щодо ефективних стратегій оцінювання фінансового стану підприємств для забезпечення стійкості та управління ризиками в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізом фінансового стану займаються не лише керівники та відповідні служби підприємства, а також його засновники, інвестори з метою вивчення ефективності використання ресурсів, банки з метою оцінки умов кредитування та визначення ступеня ризику, постачальники для своєчасного отримання платежів, податкові інспекції для виконання плану надходження коштів до бюджету тощо. Щоб забезпечити виживання підприємства у сучасних умовах, керівникам підприємства необхідно вміти оцінювати фінансовий стан не лише свого підприємства, але діючих та потенційних конкурентів [5, с. 61].

Важливо, що кожен суб'єкт господарювання має свою точку зору та переслідує відмінні від інших інтереси при проведенні аналізу фінансового становища. Особливу роль у цьому питанні відведено керівництву підприємства, що застосовує результати фінансового аналізу організації під час обґрунтування планів, прийняття управлінських рішень, вироблення економічних стратегій на середньострокову та довгострокову перспективу.

Вся проблема оцінки фінансового стану для керівників та інших заінтересованих осіб у діяльності організації полягає в тому, що в сучасній українській науці досі так і не вироблено єдиного підходу до проведення такого аналізу.

Більшість існуючих нині методик аналізу діяльності підприємства, його фінансового становища повторюють і доповнюють одне одного. Різні автори пропонують проводити фінансовий аналіз діяльності підприємств за різними схемами, використовувати у своїй різні індикатори.

Крім того, в даний час пропонується безліч методик, заснованих, як правило, на застосуванні аналогічного зарубіжного досвіду оцінки фінансового становища підприємств. При цьому деякі автори методик, які намагаються безпосередньо перенести його на українську дійсність. Не завжди це правомірно. Наприклад, у багатьох випадках неправильно як нормативну базу фінансових коефіцієнтів приймати критичні значення, що використовуються на Заході.

Питання оцінки та покращення фінансового стану підприємств у умовах світової фінансової кризи є най-

актуальнішими. Діагностика фінансової кризи є цілеспрямованою фінансовий аналіз, з допомогою якого можна виявити можливі негативні наслідки кризового розвитку підприємства [5, с. 64].

Для аналітичної роботи особливе значення має вибір системи показників, оскільки є основою для оцінки діяльності підприємства зовнішніми та внутрішніми користувачами звітності. На жаль, у сучасній науці спостерігається наступна тенденція: один і той же показник може мати більше десятка різних назв, тлумачень, і навіть методів розрахунку. Багато авторів пропонують цілий ряд нормативних значень для показників, причому вони однакові всіх галузей, хоча, по суті, у кожній галузі повинні бути свої межі допустимих значень показників ліквідності, рентабельності, оборотності та ін, що змінюються відповідно до реалій сучасної економіки.

Залежно від цілей та методів здійснення діагностики фінансової кризи підприємства поділяється на дві основні системи: система експрес-діагностики та система деталізованої діагностики фінансової кризи. У зв'язку з цим актуальним аспектом є розгляд позитивних та негативних сторін у процесі проведення експрес та деталізованого аналізу (див. табл. 1).

Розглядаючи позитивні та негативні аспекти аналізу фінансово-господарської діяльності у розрізах експрес та деталізованого аналізів, слід зауважити, що використання конкретного підходу залежить від особливостей прийнятої організацією облікової політики, і навіть від зацікавленості керівництва отримання інформації.

Наприклад, метод експрес-аналізу дозволяє керівнику скоротити процес проведення фінансового аналізу до мінімального рівня. В умовах ринкової економіки ухвалення оперативних управлінських рішень є дуже важливою складовою подальшого розвитку підприємства. Однак у цьому випадку знижується надійність інформації, що надається, а, отже, збільшується загроза надання недостовірної інформації, яка може ввести в оману зацікавлених користувачів. Взаємозворотна ситуація спостерігається під час проведення деталізованого фінансового аналізу [8, с. 108].

Таким чином, рішення про вибір форми проведення фінансового аналізу залежить насамперед від того, які цілі реалізуються керівництвом підприємства в даний момент часу.

Наприклад, проводячи експрес-діагностику фінансової кризи можна досить рано виявити ознаки кризового розвитку підприємства та вжити оперативних заходів щодо їх нейтралізації. Її попереджувальний ефект найбільш відчутний на стадії легкої фінансової кризи підприємства. За інших масштабів кризового стану вона обов'язково повинна доповнюватись системою фундаментальної діагностики.

Проте слід зазначити, що спроби систематизувати підхід до фінансового аналізу є. Але запропоновані

методики, на думку багатьох фахівців, не дозволяють отримати реальну картину фінансового стану підприємства. Наприклад, іноді виникають такі ситуації, що багатьох із суб'єктів господарювання в Україні, які, досить успішно функціонують, отримують прибуток і справно виплачують заробітну плату працівникам та податки державі, згідно з цими методиками можна було б віднести до підприємств-банкрутів.

Таким чином, треба зазначити, що зустрічається дуже багато протиріч не тільки на рівні авторів різних методик з фінансового аналізу, а й у методичних та нормативних документах. Саме тому для вітчизняних підприємств у сучасній економічній ситуації дуже актуальним стає питання розробки та застосування власних ефективних методів аналізу їхнього фінансового стану, що відповідають умовам місцевого ринку та галузевої власності [10, с. 76].

На першому етапі, методика аналізу фінансового стану окремо взятого підприємства можна побудувати, спираючись на основні схеми проведення таких досліджень. Так, наприклад, попри все наявні відмінності та протиріччя в наявних методиках, є можливим виділити фактори, значущість яких для цілей фінансового аналізу визнають усі дослідники:

- оцінка та аналіз майнового потенціалу: сума господарських коштів, що перебувають на балансі підприємства, вартість чистих активів підприємства, частка активної частини основних коштів, коефіцієнт зношення, коефіцієнт оновлення;
- оцінка та аналіз ліквідності та платоспроможності: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- оцінка та аналіз фінансової стійкості: коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- оцінка та аналіз ділової активності: коефіцієнт фондівдачі, оборотність запасів;
- аналіз рентабельності: рентабельність власного капіталу.

Далі в процесі роботи компанії та аналізу її діяльності необхідно сформулювати індивідуальний набір показників, підібрати формулу їх розрахунку, нормативні значення та їх інтерпретацію, що відповідає реальному стану справ.

Розглянемо основні фактори, що впливають на прийняття рішення на користь того чи іншого показника.

Насамперед, необхідно проаналізувати стратегію компанії та цілі, які вона хоче досягти. Також визначити коло зацікавлених осіб (стейкхолдерів) у результатах проведеного аналізу.

Так, наприклад, якщо розглядати позицію власників компанії, які зацікавлені, насамперед, у підвищенні вартості їхнього бізнесу, то їм важливий наступний набір показників:

- по-перше, показник, що оцінює реальну вартість фірми,

Таблиця 1

Особливості основних форм фінансового аналізу

Форми фінансового аналізу	Переваги	Недоліки
Експрес-аналіз	Оперативність, легкість розрахунків, простота оцінок	Найменший ступінь надійності результатів
Деталізований аналіз	Високий ступінь надійності результатів	Велика трудомісткість аналітичних процедур

Джерело: сформовано авторами

– по-друге, набір чинників (як позитивно, і негативно) які впливають зміну поточної вартості фірми.

У таблиці 2 подано залежність системи фінансових показників від вимог суб'єктів, зацікавлених у отриманні докладної інформації про становище підприємства та його діяльності [7, с. 4].

Другим найважливішим фактором, який треба враховувати при формуванні методики аналізу фінансового становища, є галузева приналежність аналізованої компанії. Саме цей фактор, зазвичай не враховується щодо нормативної бази багатьох фінансових показників.

Так, наприклад, невідповідність показників ліквідності та оборотності активів для підприємств енергетичного комплексу загальноприйнятими нормативам, можна пояснити наявністю великих капіталовкладень, високим рівнем спеціалізації виробництва та великою матеріаломісткістю. Крім того, для енергокомпаній важливим фактором є сезонність: невідповідність часу отримання доходів та несення витрат [4, с. 224].

Щодо інших галузей, то для підприємств торгівлі найбільше важливими показниками є коефіцієнти оборотності активів; для будівельних компаній – «болючим» питанням є велика величина незавершеного виробництва, для транспортних компаній також характерна висока фондомісткість, а сільського господарства велику роль відіграє сезонність.

Для обліку всіх цих галузевих особливостей, для формування системи показників підприємствам, необхідні такі дії [3, с. 117]:

– порівняння стану та результатів діяльності за кілька досліджуваних періодів роботи підприємства та виявлення різних тенденцій зміни показників;

– зіставлення підсумків діяльності цієї організації з результатами роботи інших організацій, які мають ту ж галузеву специфіку.

Ще одним фактором, що впливає на якість проведеного фінансового аналізу та на вибір методики його проведення, є інформаційна база, яка є основою для розрахунку фінансових показників.

Таблиця 2

Системи фінансових показників, що відповідають інтересам стейкхолдерів

Найменування стейкхолдера	Характер зацікавленості	Система показників
Основні групи		
Кредитори	Тимчасово надають підприємству позику в обмін на деякий заздалегідь встановлений дохід, та зацікавлені в інформації, що дозволяють їм визначити, чи будуть своєчасно здійснені виплати за кредитом	За ступенем важливості: 1. Показники ліквідності (здатності фірми створювати гроші та вчасно виплачувати свої зобов'язання. Тут цікавить детальний розбір якості та характеру руху короткострокових активів та короткострокових зобов'язань. 2. Показники платоспроможності (якщо аналіз ліквідності викликає сумніви). 3. Кредитоспроможності. 4. Показники рентабельності. 5. Кредитори, що надають довгострокові кредити, проводять додатково аналіз-прогноз майбутньої фінансової діяльності фірми, що оцінюють стабільність грошових потоків та очікуваних доходів компанії
Постачальники	Зацікавлені в інформації, що дозволяє їм визначити, чи будуть своєчасно виплачені належні їм суми	Показники: – Ліквідності короткострокових зобов'язань; – Платоспроможності за довгостроковими заборгованостями; – Відносини майбутніх прибутків та cash flow (грошового потоку, руху коштів) до довгострокових зобов'язань – (боргів); – Прогноз оцінки майбутніх доходів від власного капіталу.
Інвестори	Вкладають у компанію свій капітал з певною часткою ризику з метою отримання доходу на нього	Керівництво фірми має розуміти погляди інших стейкхолдерів, тому цікавий для них перелік показників найбільш повний і включає всі вищеперелічені плюс показники конкурентоспроможності продукції, що випускається (робіт, послуг), та оборотність коштів.
Менеджери підприємства	Фінансова інформація дозволяє зробити найдостовірнішу оцінку ефективності управління підприємством	
Інші зацікавлені особи		
Працівники підприємства	Зацікавлені в отриманні інформації про здатність підприємства своєчасно виплачувати зарплату, здійснювати пенсійні та інші виплати	– Показники ліквідності; – Показники платоспроможності; – Показники рентабельності.
Споживачі (клієнти підприємства)	Зацікавлені у стабільності поставок, як наслідок фінансової респектабельності підприємства	Показники фінансової стійкості підприємства
Суспільні та державні організації	Зацікавлені в успішному функціонуванні підприємства, оскільки залежить добробут економічної інфраструктури регіону.	– Показники фінансової стійкості підприємства; – Надійність підприємства як платника податків, його здатність забезпечити нові робочі місця.

Джерело: сформовано авторами

Основним джерелом інформації, зазвичай, вважається бухгалтерська звітність. Однак, фінансова звітність є важливим інструментом фінансового аналізу в тому випадку, якщо вона відповідає наступним вимогам: повнота, суттєвість, нейтральність, порівнянність, сумісність та корисність для прийняття рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами [11, с. 69].

Крім того, щоб дати оцінку фінансового стану комерційної структури та визначити перспективи його розвитку, необхідно проаналізувати не лише баланс та інші звітні матеріали самого підприємства, а й охарактеризувати економічне становище його ділових партнерів, оцінити конкурентів, провести маркетингове дослідження кон'юнктури ринку тощо.

Таким чином, корисну інформацію, необхідну для проведення аналізу, можна класифікувати так:

– бухгалтерська та фінансова звітності, прийняті на підприємстві;

– інформація у засобах масової інформації: рейтинги, аналітичні та ділові статті;

– інформація, отримана у третьої сторони: думка експертних груп, фахівців, висновки спеціалізованих агенцій, відгуки покупців та постачальників.

Завершальним етапом формування методики фінансового аналізу є узагальнення отриманих результатів та формування набору показників, які адекватно відбивають фінансовий стан компанії. Цей набір показників є надійною інформаційною базою для прийняття управлінських рішень, вкладених у підвищення ефективності діяльності підприємства. Крім того, він дозволить менеджменту компанії обґрунтовано подати зовнішнім стейкхолдерам сильні сторони підприємства.

Деталізована діагностика фінансової кризи здійснюється на основі методів факторного аналізу та прогнозування, сприяючи отримати розгорнуту картину кризового фінансового стану організації та знайти конкретні форми та методи її фінансового оздоровлення [8, с. 123].

Можна виявити кілька проблем, властивих оцінці фінансового стану у кризових умовах.

По-перше, багато моделей не пристосовані до інфляції, яка породжує значні складнощі щодо оцінки фінансового становища. У разі інфляції, тобто. зниження купівельної спроможності грошей, фінансові звіти підприємств про результати господарської діяльності, фінансовий стан та використання прибутку можуть виявитися джерелом необ'єктивної інформації. У разі інфляції різні елементи балансу втрачають свою цінність із різною інтенсивністю. Наприклад, готівка і дебіторська заборгованість, що становлять вимоги про виплату фіксованої суми в майбутньому, у зв'язку з інфляцією призводять до збитків підприємства на суму зниження купівельної спроможності боргових грошей. І навпаки, підприємства, які збільшують кредиторську заборгованість, тобто. притримують оплату рахунків постачальників та інших зобов'язань (з оплати праці, з бюджетом, за соцстрахом та ін.) отримують з цього вигоду, тому що можуть розплатитися за своїми зобов'язаннями грошима зі зниженою купівельною спроможністю.

У разі інфляції у зв'язку з спотворенням інформації звітів користувачі можуть приймати рішення, неадекватні реальному процесам. Об'єктивно оцінити фінансовий стан та фінансові результати діяльності підприємства без коригування на інфляцію даних звітності неможливо.

Є кілька варіантів обліку інфляції, зокрема коригування на індекс зміни цін (споживчих цін та цін виробника). Дані індекси використовуються для того, щоб усі величини, виражені в поточних цінах, привести до обраного стандарту (базового) з метою порівняння минулих та поточних операцій.

На жаль, абсолютної точності розрахунків досягти не вдається через можливої суб'єктивності вибірки для коефіцієнтів, що розраховуються інфляції. На практиці часто застосовується приведення всіх показників аналізованої звітності до доларової оцінки, але через те, що і долар схильний до інфляції, абсолютної точності розрахунків і в даному випадку досягти не вдається.

Друга складність оцінки фінансового стану полягає у виборі «нормативних» чи «критичних» значень коефіцієнтів. На заході значення коефіцієнтів, що характеризують фірму, рекомендується порівнювати з її більш ранніми показниками та із середніми показниками по галузі, до якої це підприємство належить. У наших умовах реалізувати таку рекомендацію важко, якщо неможливо. Порівняння зі своїми колишніми показниками найчастіше неможливе через постійну зміну законодавства (податкове законодавство, інші нормативні акти). Ще складніше порівнювати показники аналізованого підприємства з «нормативними», оскільки у більшості випадків, значення того чи іншого показника може сильно змінюватись в залежності від галузі, в якій діє підприємство. Неодноразово зазначалося, що абсолютно неправильно використовувати одні й самі нормативні значення коефіцієнтів одночасно для промислових, торгових, транспортних та інших підприємств. Потрібно розробляти галузеві значення. Щодо середньогалузевих значень, у українському фінансовому аналізі можливість їх використання як нормативи декларується, але жоден державний орган не проводить подібні розрахунки [12, с. 352].

Однією зі складних проблем оцінки фінансового стану, є приведення у відповідність до міжнародних та вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, бухгалтерської звітності. Міністерство фінансів майже щороку вносить зміни до різних форм звітності, що в кінцевому підсумку дозволяє суттєво покращити якісний зміст та аналітичних показників. Останні зміни в балансі та його додатках були спрямовані на наближення до міжнародних стандартів. Однак часті зміни у бухгалтерській та податковій звітності призводять до неоднорідності змісту багатьох даних [9, с. 7].

За даними звітності можна розрахувати цілу низку аналітичних показників, проте, всі вони будуть марними, якщо їх нема з чим порівняти. Баланс, що розглядається ізольовано, не забезпечує просторової та тимчасової сумісності. Тому його аналіз повинен проводитися в динаміці та по можливості доповнюватися оглядом аналогічних показників по споріднених підприємствах, їх середньогалузевими та середньопрогресивними значеннями.

Висновки. Отже, нині, з метою оцінки фінансового становища економічного суб'єкта, існує безліч різних методик. Кожна з них має властиві їй переваги і недоліки. Проблемами оцінки фінансового становища нині є інфляція, вибір нормативного значення для порівняння з ним коефіцієнтів та постійна зміна законодавства у цій галузі. Всі ці складності, так чи інакше впливають на оцінку фінансового стану: інфляція може спо-

творити деякі статті балансу, які згодом можуть стати джерелом необ'єктивної інформації; порівняння коефіцієнтів із загальним нормативним показником, може сильно спотворити отримуване значення у зв'язку із

галузевою приналежністю; постійна зміна законодавства, зокрема бухгалтерської звітності, може призвести до неоднорідності змісту багатьох даних, що призведе до неможливості їх сумісності у поступовій динаміці.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко С., Боденчук Л.Б., Криницька О., Гайворонська І. Інструменти моделювання в управлінні ризиками. *Міжнародний журнал цивільної інженерії та технологій (IJCIET)*. 2019. Том 10. Випуск 1. С. 1561–1568.
2. Боденчук Л.Б., Боденчук С.В., Нідельчу В.В. Формування системи управління прибутком підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-25>
3. Бражник Л.В., Аранчій Д.С., Чоп В.С. Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5 (05). С. 115–120. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-18> (дата звернення: 12.04.2024).
4. Гріщенко І.В., Кобаль О.А. Оцінка показників в процесі фінансового планування підприємства. *Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України : зб. наук. праць*. Вінниця, 2020. С. 223–225.
5. Денисенко М.П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава*. 2019. № 12. С. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.6>
6. Марусяк Н.Л., Рачинський М.А. Фінансовий стан підприємства та його оцінка. *Ефективна економіка*. 2023. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.12.46> (дата звернення: 12.04.2024).
7. Марусяк Н.Л. Фінансові ризики та їх вплив на фінансовий стан підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.39> (дата звернення: 12.04.2024).
8. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.
9. Маршук Л., Пасічник Д. Проблеми системи оподаткування підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-90> (дата звернення: 12.04.2024).
10. Мельников О. Ф. та ін. Методики аналізу фінансового стану підприємства. *Methods of improving the economy, tourism and management*. 2023. Р. 67–84. DOI: <https://doi.org/10.46299/iscg.2023.mono.econ.1.2.1> (дата звернення: 12.04.2024).
11. Панасюк Б.М. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. Науковий блог. 2019. 148 с.
12. Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 27. С. 350–354. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/56.pdf

References:

1. Bondarenko S., Bodenchuk L. B., Krynyckja O., Ghajvoronsjka I. (2019) Instrumenty modeljuvannja v upravlinni ryzykamy. [Modeling tools in risk management]. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET)*, tom 10, vol. 1, pp. 1561–1568.
2. Bodenchuk L. B., Bodenchuk S. V., Nideljchu V. V. (2023) Formuvannja systemy upravlinnja prybutkom pidpryjemstva [Formation of the company's profit management system]. *Ekonomika ta suspiljstvo – Economy and society* (electronic journal), no. 50, pp. 45–50 Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2383>
3. Brazhnyk L. V., Aranchij D. S., Chop V. S. (2023) Finansovi resursy pidpryjemstva: upravlinnja ta jikh vlyv na finansovyj stan [Financial resources of the enterprise: management and their influence on the financial condition]. *Cyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security* (electronic journal), no. 5 (05), pp. 115–120. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.5-18> (accessed April 12, 2024).
4. Ghrishhenko I. V., Kobalj O. A. (2020) Ocinka pokaznykiv v procesi finansovogho planuvannja pidpryjemstva [Evaluation of indicators in the process of financial planning of the enterprise]. *Proceedings of the Prospects for the development of the financial and economic space of Ukraine*. Vinnycja, pp. 223–225.
5. Denysenko M. P. (2019) Zakhody pokrashhennja finansovogho stanu pidpryjemstva u suchasnykh umovakh ghospodarjuvannja [Measures to improve the financial condition of the enterprise in modern business conditions]. *Ekonomika i derzhava – Economy and the state*, no. 12, pp. 61–65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.6>
6. Marusjak N. L., Rachynsijkyj M. A. (2023) Finansovyj stan pidpryjemstva ta jogho ocinka [Financial condition of the enterprise and its assessment]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.12.46> (accessed April 12, 2024).
7. Marusjak N. L. (2024) Finansovi ryzyky ta jikh vplyv na finansovyj stan pidpryjemstva [Financial risks and their impact on the financial condition of the enterprise] *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, no. 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.1.39> (accessed April 12, 2024).
8. Marusjak N. L. (2020) Finansovyj analiz : navch. Posibnyk [Financial analysis: a study guide]. Chernivci: Chernivtsi National University named after Y. Fedkovich. (in Ukrainian)
9. Marshuk L., Pasichnyk D. Problemy (2022) Systemy opodatkuvannja pidpryjemstva v umovakh vojennogho stanu [Problems of the enterprise taxation system under martial law]. *Ekonomika ta suspiljstvo – Economy and society*, no. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-90> (accessed April 12, 2024).
10. Meljnykov O. F. et al. (2023) Metodyky analizu finansovogho stanu pidpryjemstva [Methods of analyzing the financial state of the enterprise]. *Methods of improving the economy, tourism and management*, pp. 67–84. DOI: <https://doi.org/10.46299/iscg.2023.mono.econ.1.2.1> (accessed 12 April 2024).
11. Panasyuk B. M. (2019) Ocinka ta shljakhy pokrashhennja finansovogho stanu pidpryjemstva [Assessment and ways to improve the financial condition of the enterprise]. *Naukovyj blogh*.
12. Chemchykalenko R. A., Sukrusheva Gh. O., Tkachenko A. Ju. (2019) Teoretychni osnovy upravlinnja finansovym stanom pidpryjemstva [Theoretical foundations of managing the financial state of the enterprise]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, vol. 27, pp. 350–354. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/56.pdf